

ÅRSPLAN FOR ÅNSTAD BARNEHAGE

«Med stjerner i øynene og skrubbsår på kneet. En plass for søster og bror, en plass for å leke og vokse seg stor»

VELKOMMEN TIL ET NYTT BARNEHAGEÅR

Det er en stor glede for oss å ønske både barn og foreldre hjertelig velkommen til vår flotte barnehage.

Vi håper du vil få god nytte av denne årsplanen gjennom barnehageåret. På mykid.no vil der komme utfyllende informasjon i form av månedsbrev og i kalenderen vil det stå en tenkt daglig aktivitetsplan.

Vi håper alle føler seg godt mottatt i Ånstad barnehage og vi jobber hver dag for at ditt barn skal trives og ha en trygg hverdag hos oss.

ÅNSTAD BARNEHAGE 90 07 16 49

e-postadr: sandra.bertinussen@ibestad.kommune.no

Sandra Bertinussen   styrer   90 02 68 39

Susann Myrvang   ped.leder   60%

susann.myrvang@ibestad.kommune.no

Kamilla Norman   ped.leder   100%

kamilla.normann@ibestad.kommune.no

May Kirsti Ekman   barnepleier 100%

Lill Anita Både Holte   barne- og ungdomsarbeider 40%

INFORMASJON ANGÅENDE KORONA I BARNEHAGEN

Barnehagen starter høsten på gult nivå. Liten endring fra før sommeren er at vi nå har full åpningstid, 0700 - 1615. Vi er også tilbake til at barnehagen har kost gjennom dagen, som før koronaen. Barna har med matpakke til frokost, de andre måltidene fikser barnehagen.

Foreldre kan fortsatt bare komme inn i garderoben å levere og hente barna. Veldig viktig at alle vasker hendene eller spriter dem før man går inn i garderoben.

Barnehagen følger til enhver tid de retningslinjer, råd og veiledninger som kommer fra sentrale myndigheter og udir. Det vil si at noen av de gjøremål eller aktiviteter nevnt i årsplanen vil ikke bli gjennomført i disse dager, men dette vil endre seg ved en nivåendring.

Vi har stengt for alle besøkende, men foretar fortløpende vurderinger ved eventuelle tjenstlige oppgaver som må og skal gjennomføres.

De neste 3-4 ukene er da man får se hva sommeren eventuelt har bragt med seg av smitte.

Barnehagens personale består av flere som selv er i risikogrupper og som har familie i risikogruppe. Dette er med på å gjøre oss i en noe sårbar posisjon. Ibestad er et lite samfunn, og her er ikke så veldig mange vikarer å ta av, samt at vi deler flere vikarer med både skole, SFO og helse. Her vil hele tiden tas nødvendige forholdsregler for å ha det så forutsigbart og stabilt som mulig.

Dere vil holdes løpende orientert om eventuelle endringer. En endring fra gult til rødt vil kunne gå raskt, mens en endring fra gult til grønt vil skje gradvis og kunne planlegges.

Barnehagen har laget en handlingsplan som hele tiden vil evalueres og endres ut fra risikoen i samfunnet.

Pr. skrivende stund planlegger vi foreldremøte med invitasjon til 1 forelder pr familie eller barn. Skulle situasjonen i Ibestad endre seg noe kan det hende møtene avvikles på Teams.

I forbindelse med Lucia, foreldrekafe og andre sosiale arrangementer i barnehagen, har vi fastsatt datoer, men alle arrangementer vil bli regulert ut fra hvor Ibestad ligger i forhold til Koronaen.

OM ÅRSPLANEN

Årsplanen skal vise hvordan barnehagen vil arbeide for å omsette rammeplanens formål og innhold og barnehageeierens lokale tilpasninger til pedagogisk praksis.

Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen. «Rammeplan for barnehagen s.37»

Rammeplan for barnehagen er retningsgivende for det pedagogiske innholdet. Barnehagens mål og aktiviteter knyttes opp mot rammeplanens føringer, lokale rammer og satsingsområder, sammen med våre verdier. Vi utarbeider månedsplaner som beskriver hvordan vi arbeider konkret med årsplanen.

Arbeidet ledes av styrer og pedagogiske ledere i samarbeid med øvrig personale.

Årsplanen bygger på: Barnehageloven, Rammeplanen med temahefter, stortingsmeldinger og vedtektene for de kommunale barnehagene i Ibestad. Årsplanen trekker frem en del hovedlinjer for mål og innhold i barnehagen. Personalet bruker planen som et arbeidsredskap i den videre planleggingen i barnehagen. Månedsplanen vil være det som konkretiserer og forteller hva vi til enhver tid jobber med.

Årsplanen skal gi barnehagens eier, foreldre/foresatte, samarbeidspartnere og andre interesserte konkret informasjon om barnehagens pedagogiske innhold og metoder. Barnehageloven ble revidert og ny lov trådte i kraft 01.08.2016, mens rammeplanen for barnehagen ble endret og trådte i kraft 01.08.17. I rammeplanen står det helt konkret hva det forventes at en årsplan skal inneholde.

PRAKTISK INFORMASJON

Vi har i Ånstad barnehage en avdeling. Barna er fra 1 år og opp til førskolealder.

Kjernetid: Fra 0930 - 14.00 ønsker vi at alle barna skal være tilstede i barnehagen. På denne måten får vi ro rundt de viktigste fellesaktivitetene gjennom dagen

Åpningstider/Fridager

- Mandag til fredag kl 0700 - 1615.
- Ved søknad med turnus til grunn kan man få utvidet åpningstid fra kl. 06.30.
- Barnehagens ansatte skal låse dørene klokken 1615 og barn og foreldre skal derfor være ute av barnehagen før denne tiden.
- Barnehagen har stengt alle røde dager, samt julaften og nyttårsaften. Onsdag før skjærtorsdag stenger barnehagen kl. 12.00
- Barnehagen vil ha 5 planleggingsdager der barnehagen holder stengt.
- Alle barn er pålagt å ha 4 uker ferie i løpet av barnehageåret, der 3 av ukene skal tas sammenhengende.
- Barnehagen skal ha beskjed dersom det er andre enn foreldrene som henter barna.
- Vi skal ha beskjed dersom barnet ikke kommer i barnehagen.

MAT

- Foreldrene betaler kost etter selvkost prinsippet i barnehagene i Ibestad.
- Vi har varm mat en gang i uka. Vi har lagt vekt på et næringsrikt og variert kosthold. Vi setter derfor opp mat meny 6 uker på forhånd. Barna er med på å lage maten.
- Vi har det sånn at barna får med seg noe godt å spise hjemmefra ved feiring av bursdag. Gjerne kake el.l
- Vi har 3 måltider pr. dag. Frokost kl 0800 - 0845, lunsj kl 1100 og et lett måltid mat klokken 14.00.
- Barna har med matpakke til frokost

Husk: Merk alt tøy, matboks, drikkeflaske og annet utstyr, så blir det lettere å finne det 😊

SKOLE- OG BARNEHAGERUTE 2020/2021

Oppvekstleder har vedtatt følgende skolerute for skoleåret/barnehageåret 2020/2021. Vedtaket er gjort i henhold til delegasjonsreglementet for Ibestad kommune.

HØST 2020:

Måned	Fridager m.m	Ant.skoledager
August	Skolestart mandag 17.08	11
September		22
Oktober	Elev fri: ons 7, tors 8 og fre 9	19
November	Elev fri mandag 16 og tirsdag 17.	19
Desember	Siste skoledag før jul fredag 18.12	14
	Sum dager høsthalvåret	85

VÅR 2021:

Måned	Fridager m.m.	Ant. Skoledager
Januar	Skolestart mandag 4.01.21	20
Februar	Vinterferie Mandag 22.02 – fredag 26.02	15
Mars	Påskeferien starter 29.03 -	20
April	Påskeferie slutter mandag – 05.04	19
Mai	Elev fri 13., 14.05, 17. og 24.05	17
Juni	Siste skoledag fredag 18.6	14
	Sum skoledager vårhalvåret	105
	Til sammen	190

Barnehagene har planleggingsdager høst 2020: fredag 14.8, mandag 17.08. og mandag 16.11

Planleggingsdager vår 2021: Mandag 4.1. og fredag 14.05.

Humor er den korteste avstanden mellom to mennesker.

MÅLSETTING

Barnehagens hovedsatsningsområde: Relasjonskompetanse med fokus på språk, vennskap og deltakelse

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet en kompetansestrategi for fremtidens barnehage for perioden 2018-2022. Målet med strategien er å sikre alle barn et barnehagetilbud av høy kvalitet.

Region Sør Troms har valgt det nasjonale satsningsområde *et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning*. Dette arbeidet skal bidra til å heve kompetanse for å skape et støttende miljø for alle i barnehagen. Region Sør Troms ønsker å jobbe med relasjonens betydning for kvaliteten på barnehagetilbudet. Utviklingsarbeidet har fått overskriften *Ansattes relasjonskompetanse for den inkluderende barnehagen*.

Barnehagen skal møte det enkelte individs behov for trygghet, omsorg, tilhørighet og anerkjennelse, og er noen av verdiene som skal gjenspeiles i barnehagehverdagen. (Rammeplanen s. 7)

Relasjonskompetanse kan defineres som de ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, reparerer og vedlikeholder relasjonen mellom mennesker. Dette er en grunnleggende kompetanse for hele vår tilværelse, og viktig i møte med andre mennesker. Denne kompetansen er særlig viktig for samarbeid, læring og arbeidsmiljø, og er blant annet en viktig faktor for å kunne skape en god barnehage hvor hvert enkelt individ blir forstått og møtt i positive samspill med hverandre. Når en skal utvikle relasjonskompetanse må en først opparbeide tillit, noe som gradvis bygges opp gjennom gjensidig respekt, trygghet og omsorg.

For å få dette til er vi opptatt av å møte hvert enkelt individ i vår barnehage med åpenhet og interesse, samt møte barna på deres individuelle forutsetninger. Personalet skal ha et glødende engasjement i møte med barna, og slik kunne fange opp de verbale- og nonverbale signalene barna gir oss for å kunne bygge tillit og relasjoner med hvert enkelt barn.

Ved å fokusere på relasjonskompetanse i arbeidet med barn, bidrar vi i Ånstad barnehage til:

- Alle barn blir sett, anerkjent, hørt og forstått
- En opplevelse av likeverdighet, trivsel og psykisk styrke
- At foreldre kan oppleve ivaretakelse og et godt samarbeid til barnets beste

Språk

Vi i Ånstad barnehage ønsker å fortsette å jobbe med språk da vi vet at tilegnelsen av og bevisstheten om språket er en viktig og naturlig del av barns utvikling. Språklig kompetanse henger tett sammen med selvfølelse og den sosiale kompetansen.

Språk" bygger på rammeplanens kapitler om Kommunikasjon, språk og tekst og Etikk, religion og filosofi.

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Ved hjelp av språket lærer barnet å forstå seg selv og omverdenen. God kommunikasjon forutsetter både evne til å motta og tolke budskap, og selv være avsender. Å samtale om opplevelser, tanker og følelser er viktig for å utvikle et rikt språk, noe som er nødvendig for å håndtere og bearbeide følelser.

For alle barn er det viktig at vi bruker språket aktivt i alle hverdagslige situasjoner. I Ånstad barnehage legger vi vekt på et godt lekemiljø som den beste garantien for et godt språkmiljø. Her ønsker vi å gi barna de beste vilkår for å utvikle en god samtalekompetanse, og god sosial kompetanse. Barnehagen skal også legge stor vekt på samtaler med barna, og passe på at vi snakker **med** barna, ikke bare **til** dem. Alle aktiviteter i barnehagen skal brukes til å fremme talespråket, ikke ved å korrigere, men ved å stimulere.

Vennskap og deltakelse

Vennskap og deltakelse går på å omsette formålsparagrafen i det praktiske arbeidet i barnehagen. Førskolealderen er en læringsintensiv periode i barns liv. Grunnlaget for **deltakelse** i sosiale fellesskap, for **vennskap** og for videre utvikling og læring blir lagt i de tidlige barneår. Å få delta i lek og å få venner er grunnlaget for barns trivsel og meningsskaping i barnehagen. I samhandling med andre legges grunnlaget for både læring og for utvikling av sosial kompetanse. På den andre siden kan makt og utestenging i leken hindre vennskap og gode relasjoner. Barns aktivitet, engasjement og deltakelse i barnehagens fellesskap og aktiviteter gir barna kunnskap om verden og seg selv. Dette forutsetter et miljø for lek og læring som gir mening for alle barn med deres ulike forutsetninger og bakgrunn.

Tidlige erfaringer med jevnaldrende har stor betydning for barns samspillferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og etablering av vennskap. Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner.

Rammeplanen og lovverk sier tydelig at barnehagen har en viktig rolle i danningsløpet til barn, også utover deres tid i barnehagen. Erfaringsbakgrunnen i småbarnsalder ligger til grunn for barnas videre personlighetsutvikling, og det er i denne alderen barna kan justere atferd og lære positiv samhandling med andre. Sosial kompetanse er vesentlig for å motvirke utvikling av problematferd som diskriminering og mobbing.

Danning er en livslang prosess som foregår i samhandling med andre mennesker og ved at vi får kunnskap om omverdenen, andre mennesker og oss selv. Danning, identitet og tilhørighet henger sammen. Opplevelsen av samspillet med andre påvirker hvordan en oppfatter seg selv, og legger også grunnlaget for hvordan en opplever tilhørighet. Vi i barnehagen skal tilby et allsidig læringsmiljø, vi skal være en helsefremmende og

forebyggende institusjon som skal utjevne forskjeller og forebygge mobbing og diskriminering - barnehagens samfunnsmandat.

Handlinger, tanker og følelser må kunne styres for å kunne fungere i en gruppe. Vi ønsker å skape og videreutvikle et godt miljø med selvstendige, trygge og glade barn - barn som tør å ta vare på sin egen individualitet. Leken og relasjoner mellom barn/barn og barn/voksen har stor verdi for læring og opplevelse av glede, trivsel og mestring. Vi har kontinuerlig arbeid med fokus på vennskap, sosial kompetanse og empati. Alle må kunne omgås ulike mennesker, akseptere ulikheter og forholde seg til mennesker som tenker forskjellig fra seg selv.

Vennskap og gode relasjoner mellom barn/barn og barn/voksen har stor verdi for læring og opplevelse av glede, trivsel og mestring. Samspillet og relasjonene i barnehagehverdagen, er altså avgjørende for hva et barn i praksis lærer om seg selv, kunnskapsområder og om andre mennesker!

Realfag

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling.»
Rammeplan for barnehagen kap. 3

Barn har en naturlig interesse for realfaglige spørsmål. Allerede i småbarnsalder er de vitebegjærlige, nysgjerrige og utforsker omgivelsene rundt seg. Realfag finnes rundt oss over alt i hverdagen. I barnehagen samtaler vi om- og utforsker dette sammen med barna gjennom matematisk tenkning hvor en må tenke kreativt, resonnere rundt strukturer, oppdage mønstre og se matematiske sammenhenger. Vi skal stimulere til lærelyst på realfagsområdet gjennom lekpregede aktiviteter. Dette starter på småbarnsavdeling, og vil være i fokus helt til førskolealder. Alder og utviklingsnivå vil være avgjørende for hva barnegruppene får erfaring med.

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

Den nye rammeplanen som tredde i kraft 01.08.2017 legger føringer for hva vi skal legge vekt på i arbeidet med barna. Rammeplanen sier bl.a: Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, lek, danning, og læring skal sees i sammenheng med hverandre og samlet bidra til barns allsidige utvikling.

Omsorg

Omsorg er en forutsetning for trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. I barnehagen skal alle barn oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelpen og støtte de har behov for. Det skal legges aktivt til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barn og personalet og mellom barna som et grunnlag for trivsel, glede og mestring (RP 2017).

Dette betyr at vi i Ånstad barnehage skal:

- Sørge for at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og trivsel
- Imøtekommer barns behov for omsorg
- Legge til rette for at alle barn kan knytte seg til personalet og til hverandre
- Vise interesse for hvert enkelt barn, og møte barna med åpenhet, varme og interesse

Lek

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre (RP 2017).

Dette betyr at vi i Ånstad barnehage skal:

- Fremme et inkluderende miljø
- Organiserer tid og rom for ulike typer lek
- Respekterer barns lek, og verner rundt den
- Observere, støtte og delta i barns lek og samspill
- Ha kunnskap om barns lek, og barns ulike typer lek slik at man tilrettelegger for lek best mulig

Voksenrollen i barnas lek

Lek er "hverdag" for barna og inngår i det meste av det de gjør. Vår oppgave som voksne blir derfor å ta leken på alvor, og å legge forholdene til rette for barna. For å stimulere leken er det viktig at barna får opplevelser og erfaringer av ulike slag. Gjennom turer, bøker, teater, ulike medier, forskjellige opplevelser i hjemmet, og i barnehagen får barna inspirasjon til leken.

Vi ser det som viktig at vi voksne deltar i leken til barna. Gjennom deltakelse kan vi lære mer om leken, vi lærer barna bedre å kjenne, vi kan påvirke leken i positiv retning når det er nødvendig og kan lettere observere enkeltbarnets funksjon i lek.

Lek og læring ligger tett på hverandre. En forutsetning for læring er engasjement, og i leken er barnet engasjert fordi det har et forhold til leken. Fordi leken er frivillig tør barnet eksperimentere og prøve ut.

Når vi vet hvor viktig leken er for barnets utvikling, og vi i tillegg vet at barnets lek har dårlige vilkår i dagens samfunn, blir barnehagens viktigste oppgave å støtte opp om barnets lekemuligheter.

Danning

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverden og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp (RP 2017).

Dette betyr at vi i Ånstad barnehage skal:

- Støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse
- Synliggjøre og verdsette ulike behov, meninger og perspektiver i fellesskapet
- Anerkjennelse og følge opp barnas perspektiver og handlinger
- Utfordre barnas tenking og bidra til utforskende samtaler
- Støtte barnas engasjement, deltakelse og aktivitet i fellesskapet

Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser.

Dette betyr at vi i Ånstad barnehage skal:

- Utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i barnehagens innhold
- Legge til rette for varierte opplevelser, erfaringer, utfordringer og mestringsopplevelser
- Sørge for et inkluderende fellesskap
- Fremme barnas trivsel og utvikling i helhetlige læringsprosesser
- Være oppmerksom på barns interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter

For å arbeide i retning av disse målene, har vi avsatt **fokustid**. I denne tiden har voksne fokus på å være nær barna i leken. Vi har valgt å kalle voksenrollen for **nærovatør**. De voksne observerer ikke passivt, men de søker å se og å forstå samspillet til barna slik at de kan gi støtte og hjelp til barna på beste måte. Noen ganger kan voksne være med på å opprette lek og være deltakere for å opprettholde leken, mens andre ganger er de voksne pådrivere for å utvikle leken. Voksne skal ha fokus på å være tilstede her og nå sammen med barna. Vi skal søke å forstå barna, skape trygghet og tilknytning, vise godhet og omsorg, regulere barnas følelser og hjelpe til i lek og vennskap.

Barnehagens arbeidsmåter

Barns medvirkning

I Ånstad barnehage skal vi legge til rette for barns rett til medvirkning ved å ta barnas følelsesmessige uttrykk på alvor. Vi ønsker nær dialog og samvær med barna, og skal oppmuntre dem til å dele sine tanker og meninger. Personalet skal være aktivt lyttende og la barna få ta del i hva vi skal gjøre i barnehagen. De voksne må være oppmerksom på barns ulike uttrykksmåter, og skal tilrettelegge for medvirkning tilpasset individuelle forutsetninger som alder, erfaringer, forutsetninger og behov.

Progresjon

Vi skal legge til rette for et pedagogisk innhold i barnehagehverdagen med særlig fokus på progresjon. Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal kunne få utvikle seg, lære og oppleve fremgang. I Ånstad barnehage skal vi legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, leker og materiell, samt utforming av det fysiske miljøet. Vi skal ta utgangspunkt i barnas interesser og gi varierte erfaringer, utfordringer og opplevelser tilpasset barnas alder, erfaringer, kunnskaper og ferdigheter.

Fagområdene:

Rammeplan for barnehagen beskriver syv fagområder som vi i barnehagen skal arbeide med i løpet av barnehageåret:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng med hverandre, hvor alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold (RP, 2017). Flere områder vil være representert samtidig i vårt arbeid med temaer og i forbindelse med hverdagsaktiviteter og turer. Det pedagogiske lederteamet har ansvar for å sikre at fagområdene arbeides med i løpet av barnehageåret. Barnehagens arbeid tilpasses barnas alder, interesser og gruppens sammensetning, og vi vil derfor jobbe ulikt på de tre avdelingene.

RAMMEPLANENS FAGOMRÅDER (lite uttrekk fra kap. 9)

FAGOMRÅDE	PERSONALET SKAL	MÅL FOR BARNA
Kommunikasjon, språk og tekst	Skape et variert språkmiljø, synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, invitere til ulike typer samtaler for å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål	uttrykke følelser, tanker, meninger og erfaringer, bruke språket til å bygge relasjoner, delta i lek og som redskap til konfliktløsning, videreutvikle språk-forståelsen og bruke variert ordforråd
Kropp, bevegelse, mat og helse	aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre til variert kroppslig lek og anerkjenne mestring. Bidra til gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile.	Opplive trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt. Bli kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold.
Kunst, kultur og kreativitet	Samtale om kunstneriske og kulturelle uttrykk. Gi rom for, støtte og berike bearbeiding av møter med kunst og kultur. Være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur.	Ha tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om lekende og estetiske uttrykksformer. Ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede. Bearbeide inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk
Etikk, religion og filosofi	Formidle fortellinger og skape rom for opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer	Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og bli kjent med religioner og livssyn som er representert i bhgen.
Nærmiljø og samfunn	Gi erfaring at av valg og handlinger kan påvirke både dem selv og andre. Introdusere personer, steder og samfunns-institusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe med å orientere seg	Oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikle tillit til deltakelse i samfunnet. Erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse. Bli kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner

For mer informasjon gå inn på: www.regjeringen.no/barn [ehager](http://www.udir.no) eller www.udir.no

<p>Antall, rom, form</p>	<p>Bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen. Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning. Styrke nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer</p>	<p>Oppdage og undre seg over matematiske sammenhenger. Utvikle forståelse og grunnleggende matematiske begreper. Leke og eksperimentere med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på. Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligne disse.</p>
<p>Natur, miljø og teknologi</p>	<p>Legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. Gi tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd. Synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen om sammenhenger i naturen</p>	<p>Opplive og utforske naturen og naturens mangfold. Få gode opplevelser med friluftsliv året rundt. Opplive, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover. Få kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lære om naturen og utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen</p>

RETNINGSLINJER FOR DRIFT

Vedtekter:

- * Ibestad kommune har vedtatt vedtekter for de kommunale barnehagene i Ibestad etter Barnehagelovens § 7.
- * Vedtektene gir opplysninger som er av betydning for foreldrenes/foresattes forhold til barnehagen.
- * Vedtektene inneholder bestemmelser om ferier, opptak, betaling, ansvarsforhold osv.. Se www.Ibestad.kommune.no

Rammeplanen:

Kunnskapsdepartementet fastsetter en rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver fastsetter utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver. Rammeplanen har 7 fagområder som skal vises i barnehagens planer og arbeid.

Litt forskjellig informasjon

Primærbarn - hver ansatt har sine primærbarn de følger opp fra de starter i barnehagen.

En primærkontakt er en voksen som har "et spesielt øye" med barnet ditt. I tilvennings-perioden blir primærkontaktens hovedoppgave å skape trygghet og nærhet og hjelpe barnet med å finne seg til rette.

Primærkontakten skal i løpet av hele dagen inne og ute ha positiv og nær kontakt med sine primærbarn.

De skal i tillegg sørge for god kontakt og kommunikasjon mellom hjem og barnehage.

TRAS og «Alle med» skjemaer brukes for å kartlegge språk og sosial kompetanse. Og brukes i foreldresamtaler og til hjelp i det pedagogiske arbeidet med hvert enkelt barn

FORSIKRING

Alle barn er forsikret den tiden de er i barnehagen

TAUSHETSPLIKT

Alle barnehageansatte er underlagt taushetsplikt.

HMS I BARNEHAGEN

Alle barnehager skal i følge barnehageloven, barnehagens vedtekter og arbeidsmiljøloven, ha et HMS system for å ivareta barnas og personalets helse, miljø og sikkerhet. Prosedyrer innenfor ulykker, hendelser, barn som blir borte og brann, er eksempler på dette. Disse inneholder både forebygging, risikoanalyser og beredskapsplaner. For ulike hendelser foreligger et system for avviksmeldinger, registrering og oppfølging. Verneombudet i barnehagene har som rolle å ivareta personalets interesser i saker som angår arbeidsmiljøet.

SYKDOM

Ditt barn kan være i barnehagen når det er så opplagt at det orker å delta i de vanlige rutinene og aktivitetene ute som inne. Barn som har feber, redusert allmentilstand eller **oppkast siste 48 timer** skal ikke være i barnehagen.

VÅRE VERDIER

Vi har i fellesskap kommet frem til 4 verdier som skal gjennomsyre vårt arbeid i barnehagen:

- **Respekt** - Barna skal lære seg å behandle andre med respekt, og de skal lære seg å forvente å selv bli behandlet med respekt. Har de denne kompetansen inne, er grunnsteinen lagt for sosial kompetanse. Å respektere forskjellighet er noe av det. Barna skal bli tolerante. Vi er alle forskjellige, vi har alle våre styrker og svakheter. Respekt betyr også selvrespekt. Vi speiler oss selv i andre, og slik andre behandler oss i barndommen vil skape mønstre for hvordan vi forventer oss å bli behandlet som voksne. Derfor skal vi ta barna på alvor, ta oss tid til å lytte til dem og la deres mening telle.
- **Omsorg** - handler om at vi skal vise hverandre kjærighet og omtanke, bry oss om hverandre og vise glede ovenfor hverandre, se hver enkelt og vise empati. Små barn trenger mye stell og omsorg. Som voksne er det vårt ansvar at de blant annet har rene klær, får nok mat og søvn, at de får frisk luft, og at de vokser opp i trygge omgivelser. Små barn trenger mye kjærighet og trygghet for å kunne utvikle seg til sunne og trygge individer. Omsorgsbegrepet omfatter både handling, samhandling og hjelp som blir gitt, måten den blir gitt på og relasjonen mellom partene.
- **Humor** er evnen til å oppfatte noe som morsomt og sansen for komikk. Humor er også en egenskap og mulighet ved mennesker, ytringer, framstillinger, gjenstander og situasjoner til å vekke slike følelser hos andre, det vil si tendensen visse kognitive erfaringer har til å fremkalle latter og gi positive, befriende følelser. Begrepet omfatter derfor hvilken som helst form for underholdning og menneskelig kommunikasjon som uttrykker uhøytidelig spøk og moro som gjør at mennesker ler og føler seg glade og lykkelige.
- **Glede** er en følelse som setter noen i en tilstand av lykke. Gleden er individuell. Hva som føles som glede for en person, føles ikke nødvendigvis som glede for andre personer.

DAGSRYTMEN

0630 For de med behov kan det søkes om å levere barna tidligere.

Turnus må fremlegges

0700 Barnehagen åpner. Barn/foreldre skal møtes av personalet med et smil og et «hei».

0700 - 0800 Frilek De som ankommer nå og ikke har spist kan få en liten matbit. Hvert barn skal møtes i garderoben frem til frokosten er i gang,

0800 - 0845 Frokost

0900 - Samling, vi forbereder barna på dagens aktiviteter og lærer gjennom lek

0930 - 1050 Barnas første aktiviteter for dagen

1050 - 1100 Rydding

1100 - 1200 Lunsj

1200 - 1400 Soving/hvilestund med bøker, frilek, utetid

1400 - 1430 Ettermiddagsmåltid

1430 - 1600 Ute/inne aktiviteter

1615 Barnehagen stenger Alle barn skal få et "hadet bra" og sees i morra.

UKERYTMEN

Hver uke har vi ulike grupper for å kvalitetssikre det pedagogiske innholdet i barnehagehverdagen:

MANDAG: UTEAKTIVITETER

TIRSDAG: UTEAKTIVITETER, VARM MAT

ONSDAG: TURDAG, SISTE ONSDAG HVER MÅNED: LIVSGLEDE KAFE ÅNSTAD

TORDAG: FØRSKOLEGRUPPE, KREATIV DAG

FREDAG: SPONTAN DAG

Førskolegruppen skal være en forberedende arena for førskolebarn. Her vil det bli lagt vekt på at barna får kunnskap om emner som er viktige å kunne når de begynner på skolen.

Smågruppene er voksenstyrte lekegrupper med et pedagogisk innhold. Innholdet trekker «røde tråder» til realfag og de øvrige fagområdene i rammeplanen.

Målet med gruppen er språkstimulering, vennskap og deltakelse. Vi vil gi barna en mulighet til å utfolde seg med blant annet sang, rim, eventyr, men også faktakunnskap. **Ut på tur** blir lagt til onsdager.

Kunstverksted Temaer vi jobber med periodevis vil bli utført i praksis gjennom ulike kreative aktiviteter.

ÅRSHJUL I ÅNSTAD

September- plukke rips, lage ripsgele, ta opp potet

Oktober- brannvernuke, høstfest med høstsuppe for alle

November- avslutte prosjekter, lage gaver for å gi rom til tida før jul, advent

Desember- Lucia feiring, setter ut grøt til nissen, feirer advent og har litt juleforberedelser, julebord

Januar- soldag, vi ønsker sola velkommen tilbake

Februar- karneval, vi kler oss ut og har det gøy

Mars- barnehage dagen, vi markerer denne dagen, Vinteraktivitets dag/uke, vi leker ute,

April- Påskefrokost

Mai- 17. mai, vi øver på å gå i tog, lager 17. mai flagg, feirer mini 17.mai i bhgen

Juni- sommerfest, foreldre og familie inviteres til avslutning i barnehagen

Sommerstengt i 4 uker

VÅRE PROSJEKTER

Ånstad barnehage er også i år en «Livsglede barnehage for eldre». Vi vil bruke den siste tur onsdagen i måneden for å besøke Frivillighetssentralen i Ibestad kommune sin kafe på Ånstad for å spre glede blant de eldre med vår tilstedeværelse og sang. Dette tiltaket håper vi blir utvidet med flere aktiviteter til ulike arenaer hvor de eldre i kommunen oppholder seg. Nye samarbeidsplaner er allerede på gang med Frivillighetssentralen 😊

Målet med våre turer er å gi glede ved å være i naturen, bli kjent med nærmiljøet, få frisk luft, fysisk fostring og nyte de forskjellige sanseinntrykk vi utsettes for.

SAMARBEIDSFORMER

Personalsamarbeid

Et godt personalsamarbeid er en grunnleggende forutsetning for arbeidet i barnehagen. I likhet med barnegruppene og foreldresamarbeidet er dette et viktig område for oss. Vi ønsker å poengtere viktigheten av påvirkningsmulighetene de ansatte har i det daglige arbeidet. Personalsamarbeid er en prosess som hele personalet må ta del i. Med samarbeid må en klargjøre arbeids- og ansvarsfordelingen, samt finne gode rutiner for planlegging, vurdering og evaluering. Vi har stort fokus på informasjonsflyten i hverdagen.

En av de viktigste faktorene, når det gjelder kvalitet, er vi voksne som arbeider i barnehagen. Det hjelper ikke med store og "fine" ord hvis ikke vi er "gode" og varme voksne for barna og foreldrene. Rammeplanen stiller store krav til de ansatte, og det kreves stor og bred kompetanse hvis man skal klare å mestre alt. Vi kan ikke klare å mestre alt til enhver tid, men vi jobber mot de målene som vi selv og rammeplanen har fastsatt.

Som ved foreldresamarbeid har vi også her samarbeidsformer vi benytter oss av:

Avdelingsmøter/Pedagogisk ledermøter/personalmøter/planleggingsdager

Her samtaler vi om ulike problemstillinger knyttet til hverdagen i barnehagen, samt planlegger aktiviteter.

Kommuneadministrasjonen

Oppvekstleder er den vi har mest kontakt med. Styrer har jevnlig møter med oppvekstleder.

Planleggingsdager

Vi har 5 planleggingsdager i et barnehageår. Her får vi tid til mer langsiktig planlegging av barnehagehverdagen.

Medarbeidersamtaler

Hver enkelt medarbeider gis her mulighet til en faglig og fortrolig samtale med sin leder hvor man snakker om sin egen arbeidssituasjon.

Barnehageeieren og alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse. Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller. (Jf. Rammeplan kap. 2)

HJEM/BARNEHAGE

Disse metodene benytter vi for å styrke samarbeidet mellom hjem og barnehage:

- * Daglig kontakt med foreldrene
- * Månedsinformasjon, månedsplan
- * Oppslag i barnas garderober
- * Foreldremøter, 1 på høsten og 1 på våren med informasjon og møte med barnehagens samarbeidspartnere, samt foreldresamtaler - en på høsten og en på våren
- * Vi bruker nettbasert foreldrekontakt via Mykid.no. Her gis og mottas informasjon
- * Foreldrekaffe med glimt fra hverdagen i barnehagen; 2 pr år
- * Foreldredugnad
- * Nissefest og Påskefrokost
- * Sommer avslutning

Foreldresamarbeid

- Barn har behov for å oppleve sammenheng mellom forskjellige miljøer. Dette krever et tett samarbeid mellom foreldre og personale.
- Samarbeidet er viktig for at foreldrene skal kunne vite om, og være med på å påvirke det som skjer i barnehagen.
- For personalet er en god forståelse og et godt samarbeid med foreldrene viktig for å kunne utføre det pedagogiske arbeidet best mulig, og for å kunne møte det enkelte barns individuelle behov.
- *Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. (jf. Rammeplanen kap. 5)*
- *Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. (jf. Rammeplanen kap 5)*
- *Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. (jf. Rammeplanen kap. 5)*

FORELDRERÅD

Foreldrerådet består av alle foreldrene i barnehagen. Disse velger representanter til samarbeidsutvalget; en representant og en vara. Ifølge barnehageloven skal alle barnehager ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet skal: Fremme interessen til foreldre og bidra til samarbeid mellom foreldre og barnehagen for å skape et godt barnehagemiljø. Har rett til å uttale seg i saker som er viktige for foreldrenes forhold til barnehagen.

Forventninger og ønsker til barnehage og hjem samarbeidet vårt

Personalet 😊

”Tenk positive tanker – bruk positive ord

– gjør positive handlinger

– og det positive gror” 😊

Generelt:

- Smiler og er blid hver morgen når barn og foreldre kommer
- Er blid fortsatt når ettermiddagen kommer og barna blir hentet.
- Tar imot konstruktiv kritikk uten å komme i forsvar
- Gir ikke annet personale skylden for egne forglemmelser
- Står for egne handlinger
- tar vare på barns opplevelser
- Videreformidler beskjeder
- Vet at vi er i barnehagen for barna sin del

Pedagogisk:

- Griper tak i barnas nysgjerrighet og undrer seg sammen med dem
- Ser hvert barn som enkeltindivid
- Engasjerer seg i og respekterer barns lek
- Viser respekt for barnas egen kultur
- Reflekterer og tenker over egen praksis
- Er opptatt av en barnehage i utvikling
- Er opptatt av egen utvikling
- Er trygge i sin voksenrolle og setter klare grenser
- Behersker konflikthåndtering

Personalet skal til enhver tid reflektere og være bevisst eget arbeid og egne holdninger. Samtidig skal vi være åpen for ny kunnskap og lærdom.

FORELDRESAMARBEID.

Vi er opptatt av å få til et nært og godt samarbeid med barnas foreldre/foresatte. Vi vil fremme godt foreldresamarbeid gjennom: daglig kontakt i bringe og hente situasjon, foreldrekaffe, foreldremøter og foreldresamtaler.

Foreldre

**"Vær til inspirasjon til barna dine. La dem forstå at de kan bety en forskjell, at verden kan bli bedre fordi de er til" **

Generelt

- Overholder barnehagens åpningstider
- Gir beskjed før 09.30 dersom barnet ikke kommer eller blir sen
- Gir beskjed minst 2 uker før ferie tas ut
- Lar barn med dårlig allmenntilstand være hjemme
- Holder seg orientert om barnehagens gjøremål
- Snakker med personalet ved levering og henting. Deltar aktivt i samarbeid rundt barnet
- Gir konstruktiv tilbakemelding der det behøves
- Fører dialog MED barnehagen, IKKE om
- Fremsnakker barnehagen

Praktisk:

- Har tøy tilpasset årstiden på hylla og i kurven
- Har oversikt over hva som befinner seg av ekstra tøy i barnehagen
- Bringer nytt tøy tilbake når noe blir sendt hjem
- Setter barnas skotøy på plass
- Setter foret i dressen og vranger tilbake votter etter vask
- Merker klær og fottøy
- Forhold som angår barnehagen tas opp i barnehagen

Lov om barnehage fremhever viktigheten av å arbeide i nær forståelse med barnets hjem. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen er viktig for barnas læring og utvikling. Det er derfor veldig viktig for oss i Ånstad barnehage og ha den gode og daglige foreldrekontakten. Dette skjer når barna kommer om morgenen og når de blir hentet. Viktig informasjon kan utveksles, og den konstruktive kontakten mellom foreldre og personalet blir et forbilde for barna.

SAMARBEIDSPARTNERE

PPT

PPT (pedagogisk/psykologisk tjeneste) har som sitt hovedfelt barn med ulike funksjonshemminger. Skulle noen foreldre være usikre vedrørende sitt barns utvikling, kan barnehagen formidle kontakt med f.eks logoped (språk, uttale). Foreldrene kan også ta direkte kontakt.

Helsestasjon/helsesykepleier

Helsestasjonen er en del av kommunehelsetjenesten som utøver planmessig helsefremmende og forebyggende helsearbeid mot barn i alderen 0-5 år innenfor temaer som omhandler både psykisk og fysisk helse i tillegg til sosiale forhold.

Det helsefremmende og forebyggende arbeid omfatter:

- Helseopplysning
- Veiledning
- Helseundersøkelser og vaksinasjoner
- Oppfølging av sped- og småbarn med spesielle behov
- Oppfølging av foreldre med behov for utvidet støtte

Helsestasjonen:

770 99 155 eller 90 15 43 76

Hit ringer vi hvis vi lurere på noe som har med for eksempel barnesykdommer å gjøre. Samarbeidet går begge veier.

Barnevernet

Barnevernet kan vi samarbeide med i forbindelse med forebyggende tiltak og ved tiltak for enkelt barn. Barnevernet i Ibestad er sertifiserte COS-P veiledere. COS-P er Circle of security-parenting - Trygghetssirkelen som ledd i foreldrerollen.

Barnevernet:

99 55 64 21 eller 94 05 99 60

BUP

(barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk) gir et spesialisert helsetilbud til barn og unge (0-18/23 år) med psykiske utfordringer, og til deres pårørende. Tilbudet består av utredning, behandling og sammen med kommunale instanser forebygge utvikling av psykiske lidelser hos barn og unge.

OVERGANG BARNEHAGE/SKOLE

Vi har i mange år hatt samarbeid med skole og SFO for å få til en best mulig overgang fra barnehage til skolen. Barnehagen besøker skolen med jevne mellomrom.

Skolen vil innkalle foreldre og førskolebarnet for innskriving.

Pedagogisk leder eller den som har barna i førskoletreningen har en overgangssamtale med læreren som skal ha barna når de begynner på skolen etter å ha hatt foreldremøte med foreldrene til førskolebarna. Og så har vi førskoledagen, den varer gjerne fra 0900 - 1400, og inneholder mye forskjellig. Barnehagen, førskolebarna og foreldrene er tilstede gjennom dagen.

Det er utarbeidet et skjema som foreldrene skal fylle ut, så papirene barnehagen har kan følge barna opp i skolen. Vi mener det blir det beste utgangspunktet for skolen å kunne ivareta ett hvert barn som det individet det er.

Barnehage og skole er begge institusjoner for omsorg, oppdragelse, lek og læring. Barn vil møte både likhetstrekk og ulikheter mellom institusjonene. Barnehage og skole bør gi hverandre gjensidig informasjon om sine respektive virksomheter. Barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barn kan møte ulikhetene med nysgjerrighet og tillit til egne forutsetninger. Det må legges til rette for at barn kan ta avskjed med barnehagen på en god måte, glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole.

ADVENT OG JULEFORBEREDELSE I BARNEHAGEN☺

I dag er julen i Norge ikke bare en religiøs feiring, men har også blitt en stor kulturell og kommersiell begivenhet vi alle blir minnet om fra tidlig høst.

Samtidig er barnehagen en smeltedigel av barn fra helt ulike hjem og tradisjoner, og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver sier blant annet at barnehagen skal sørge for at barn får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen.

I samlingsstunden synger vi sanger og snakker sammen om hva dagen i dag skal inneholde. Vi prater om jul og tradisjoner, om kalender innhold den dagen og hva planene er fremover, julegaveønsker osv..

Adventstiden i barnehagen skal være preget av kos og juleforberedelser uten stress og mas. Her er mye julemusikk og dempet belysning, og mer enn en liten hemmelighet...☺

Der vil være aktiviteter som handler om tiden vi er inne i, men ingen blir "pålagt" å lage noe hvis de ikke vil. Mens andre vet vi vil lage julegaver til hele familien og vel så det.

Det vil bli feiret Lucia tirsdag 15. desember med Luciatog, baking av lussekatter og sang. Vi har de siste årene vært på herredscafeen og gått i tog, noe vi håper kan gjentas i år.

Vi kommer til å ha julefrokost og nissefest med alt som tilhører der. Er vi heldig ser vi både nissekjerringa, og får besøk av julenissen i barnehagen☺

Det beste du kan gi dine barn, nest etter gode vaner, er gode minner. [Sydney J. Harris](#)

PERSONALET ØNSKER DERE ALLE EI RIKTIG GOD JUL, OG GODT NYTTÅR☺

SOSIAL KOMPETANSE

Rammeplanen sier at **sosial kompetanse** er det mest sentrale utviklings- og læringsområdet for barn under skolepliktig alder.

Sosial kompetanse dreier seg om kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjonen vi trenger for å kunne samhandle med andre mennesker. Hvordan vi behandler andre mennesker – med respekt uavhengig av rase, kjønn og posisjon.

Sosial kompetanse utvikles ikke av seg selv, men krever målrettet og langsiktig arbeid fra de voksnes side slik at barnegruppa fungerer positivt for alle.

Sosial kompetanse er ikke medfødt, men utvikles gjennom hele livet, gjennom lek og samhandling med andre mennesker. Det er stor forskjell på hvor godt mennesker mestrer samhandling, og det har derfor vokst fram en forståelse av at sosial kompetanse må læres på lik linje med andre ferdigheter.

Vi snakker om byggesteinene i den sosiale kompetansen fordi denne kompetansen består av flere elementer.

Byggesteinene er blant annet empati, holdninger, samarbeidsferdigheter, selvinnsikt, selvkontroll, selvhevdelse, ansvarlighet, evne til konfliktløsning, lek, glede og humor.

Når vi jobber med sosial kompetanse er det spesielt fem områder vi prøver å styrke:

- *Selvhevdelse.* Handler om evnen til å hevde seg selv i samspill med andre, på en måte som oppfattes positivt av andre.
- *Empati.* Handler om evnen til innlevelse i andre menneskers følelser, og evnen til å sette seg inn i andres situasjon.
- *Prososial atferd.* Handler om positive sosiale holdninger, samt evnen og viljen til å utføre disse handlingene, som å hjelpe, støtte, oppmuntre, dele osv.
- *Selvkontroll.* Handler om evnen til å holde litt av seg selv tilbake i samspill med andre, styring av aggresjon.
- *Lek, glede og humor.* Handler om å ha evnen til å komme seg over småting i hverdagen, produsere humor og kunne innta en lekende og humoristisk holdning til andre barn og omgivelsene.

I Ånstad barnehage forsøker personalet å stimulere til samarbeid blant barn både i lek og aktiviteter. Personalet veileder barna i turtaking, dialog, det å lytte, dele og hjelpe hverandre. Dersom vi registrerer at barn har behov for støtte i sin sosiale utvikling, vil individuelle tiltak utarbeides og settes inn. Tiltakene utarbeides og vurderes fortløpende på avdelingsmøter. Slike tiltak kan for eksempel være lekegrupper, og aktiviteter der barn får øve på ulike uttrykksmåter (sang, dans, kunst, teater). Vi er opptatt av å gi positiv tilbakemelding på spesifikke områder.

Personalet er viktige rollemodeller for barna i barnehagen. Et personale som utøver adferd preget av respekt, ansvarlighet, varme, tydelighet, ydmykhet, mot, positivitet, glede og humor, vil i stor grad være med på å utvikle barns sosiale ferdigheter. Dette er adferd som forventes av personalet på jobb i Ånstad barnehage.

Mye læring skjer i "her-og-nå" situasjoner, dvs situasjoner som man ikke kan forutse og planlegge på forhånd. F. eks: to barn begynner å krangle og forventer at en voksen ordner opp, eller et barn blir utestengt fra leken. Dette er situasjoner som stiller store krav til de voksnes handlingsdyktighet.

Barna må lære seg til å ta ansvar for egne handlinger, men det krever at noen voksne er til stede og lærer dem det underveis. Vi som voksne må i samspill med barna vise at vi har et positivt menneskesyn. Alle barn skal ha mulighet til å oppleve seg selv som en positiv del av et sosialt fellesskap, og i tillegg ha følelsen av å bli satt pris på og respektert.

For å få til dette kreves det en aktiv voksenrolle. I barnehagene i Ibestad jobber vi hele tiden med følgende områder:

Fremme positiv selvfølelse hos barna, f.eks ved å la de hevde sine meninger, ønsker og behov, og vise interesse for det de forteller.

- Gi passe utfordringer slik at barna så ofte som mulig opplever mestring.
- Bekrefte/rose og oppfordre til prososiale handlinger.
- Refleksjon over egen atferd. Bevisst og gjennomtenkt grensesetting.
- Gi rom for leken. Spesielt rollelek er viktig for utvikling av sosial kompetanse. Frilek er viktig for at barna skal få tid til å opprette vennskap seg imellom.
- Stimulere til vennskap.
- Bruke mindre grupper hvor vi trener på å lytte til hverandre, snakke høyt og tydelig og se på den man snakker med. Synge, opptre, vise frem noe, fortelle, vente på tur. Her har vi en fin anledning til å skape og stimulere til fortellerglede hos barna.
- Engasjement. Vi ønsker å være gode språkmodeller for barna, være tilgjengelige, lydhøre og gi tilbakemeldinger på deres ytringer.
- Gi barna fellesopplevelser slik at alle har en forutsetning for å være med på samtalen når opplevelsen skal bearbejdes.

HVORDAN JOBBER VI MED SOSIAL KOMPETANSE

Det kan settes tre mål for arbeidet med sosialkompetanse. Vi har prøvd å si noe om hvordan jobben vil utarte seg etter alder, men det er viktig å poengtere at vi ikke bare ser på alder, men også på hvert enkelt barns utvikling, behov, modning og forutsetninger i det daglige. Mange av tiltakene er langsiktige og følger barnet gjennom hele barnehagetiden.

1. Barnet utvikler positiv selvoppfatning

Barna må oppleve seg respektert og betydningsfull, og få en positiv holdning til egen læreevne. Barnets selvbilde farges av responsen og oppmerksomheten en får fra mennesker rundt seg. Det er derfor viktig å gi barna ros, anerkjennelse og oppmuntring gjennom den daglige omsorgen i trygge omgivelser. Å oppleve mestring påvirker også selvoppfatningen til barna.

Hvordan dette vises i praksis for 1-2-åringen

- Garderobe og stellesituasjonen er gode omsorgssituasjoner som gir fin mulighet for et godt voksen-barn samspill. Ved å gi barnet man steller/kler på full oppmerksomhet, nærhet og kos får barnet kjenne seg betydningsfullt.
- Gi barna utfordringer å strekke seg etter gjennom aktiviteter som lek, av- og påkledning og ordens barn.
- Vise at vi ser og hører barnet og tar det på alvor.
- Bruke glede og humor i hverdagen.

Hvordan dette vises i praksis for 3-4-åringen

- Gi oppmerksomhet, oppmuntre, motivere og hjelpe barnet over eventuelle hinder, slik at barnet får følelsen av at "jeg kan" og "jeg er enn ressurs".
- Vi ser og hører barnet - viser interesse og tar det på alvor.
- Gi barnet mestrings- og ansvarsoppgaver i barnehagehverdagen. Og la barnet får utfordringer ut fra forutsetninger når det gjelder av/påkledning, hygiene/toalettsituasjon, dekke av og på bordet, rydde og vaske m.m.
- Gi barnet støtte og veiledning i å løse konflikter selv.
- La barnet få fritt spillerom til å bruke sin fantasi og kreativitet i styrte aktiviteter.

Hvordan dette vises i praksis for 5-åringen

- La barnet aktivt få delta i samtaler og diskusjoner, og få være med på å ta avgjørelser.
- Gi barnet ansvars- og mestringsoppgaver i forbindelse med skolestart.
  - Gi barna mulighet til å håndtere og løse konflikter selv, slik at barna får en forståelse for rett og galt, samt å ta ansvar for felles regler.
  - La barnet få muligheten til å komme med ideer og synspunkter, og få utforske gjennom egen kreativitet og fantasi.

2. Barnet utvikler evnen til sosialt samspill og å kunne kommunisere på ulike plan

Det er viktig at barnet kan ta og opprettholde kontakt med andre barn. Videre er det viktig å kunne samarbeide, ta hensyn, vise empati og gi omsorg for hverandre. Det er også viktig for barnet å utvikle et godt muntlig språk, da språket har en viktig sosial funksjon.

Tiltak for 1-2-åringen

- Gruppetilhørighet er viktig også for de aller minste barna. De må få oppleve verdien av å være sammen. Dette kan barna oppleve under måltider og samlingsstunder. Dette er viktig for barnets utvikling av relasjoner seg imellom.
- Vi setter av mye tid til frilek i hverdagen. Det er gjennom denne type lek at barna blir kjent med sine egne og andres følelser og reaksjoner. Det er alltid en voksen i nærheten som kan være der for veiledning i leken og dette kan bidra til positive lekeopplevelser.
- Gjennom sang og musikkaktiviteter fremmer man språket og uttrykksformer hos små barn.
- Garderobe og stellesituasjoner er gode arenaer for å fremme språkutviklingen. Det er da viktig at man setter ord på det man gjør og hva ting heter.

Tiltak for 3-4-åringen

- Gi barna rom for en åpen kommunikasjon med andre og være der som en støtte og en som leder kommunikasjonen videre.
- I konfliktsituasjoner samtaler vi om konsekvenser, om det å ta hensyn til hverandre og vise respekt for hverandre.
- Oppmuntre til godt samarbeid og til å ta hensyn til hverandre i hverdagsaktiviteter som rydding, av/påkledning og i lek.
- Skape et trygt lekemiljø der barnet kan få utforske leken, finne sin rolle og få en forståelse for lekens regler.
- Stimulere barnet ved å lese, si rim og regler, synge sang, samtale og fortelle.
- Motivere og oppmuntre barnet til å bruke språket aktivt i grupper som for eksempel i samling og ved måltidene.
- Arbeide med ulike tema som fremmer barnets lek.

Tiltak for 5-åringen

- Gi barnet oppgaver som går på å fremme samarbeid og det å komme frem til svar og løsninger.
- Gi barnet ansvar i forhold til de mindre barna - få lov til å være et godt forbilde.
- Stimulere barnets nysgjerrighet og forståelse av skriftspråk og matematikk gjennom lek med bokstaver/tall, lyd, rim og regler og logisk tenking.
- Gi barnet mulighet til å uttrykke sine tanker og følelser, og få reflektere gjennom å delta aktivt i samtaler, diskusjoner og undring.

3. Barnet får utfordringer ut i fra alder og modning

Vi ønsker å gi barna utfordringer gjennom fysisk aktivitet. Vi vil at barna skal få oppleve motorisk aktivitet i varierte former og få et positivt forhold til egen kropp. Vi vil også jobbe med selvstendighetstrening og å gi barna utfordringer for videreutvikling på alle utviklingsområder.

Tiltak for 1-2-åringen

- Barna vil få erfaring med ulike typer terreng og ulike måter å bruke kroppen på. Vi bruker barnehagens uteområde daglig og er også ukentlig på turer. Det er viktig at de minste barna får bevege seg i ulikt terreng for å utvikle balansen og kroppsbeherskelsen, ikke sitte for mye i vogn. Blir ikke lange turen, men den skjer på deres premisser.
- Daglige rutinesituasjoner er gode i forhold til selvstendighetstrening. Det er viktig at de små barna får prøve seg i mestringsoppgaver som av- og påkledning, dekking av bord osv.
- Ros, anerkjennelse og oppmuntring fra voksne er viktig.
- Delta i lek og aktivitet i grupper med barn på samme alder.

Tiltak for 3-4-åringen

- La barnet få utfordringer i uteleken og på tur med aktiviteter som å klatre, sykle, springe, hoppe, balansere, stå på ski, ake akebrett, huske m.m.

- La barnet få utforske og være kreativ ved å bruke fingrene. Klippe, lime, tegne, male, perle og modellere.
- Stille krav og oppmuntre barnet til å klare selv ved av/på kledning, do situasjon, hente saker og ting, rydde og å dekke på/av bordet.
- Lære barnet å håndtere konflikter gjennom å si ifra og å spørre om barnet har behov for hjelp og støtte.
- Gi barnet anerkjennelse og ros, å gjøre det oppmerksom på at det mestrer.

Tiltak for 5-åringen

- Forberede barnet på skolestart gjennom å variere utfordringene, ha både stillesittende og fysiske aktiviteter og konsentrasjonstrening.
- Gi barnet utfordringer i 5 års -gruppen der de får trening i å skrive, tegne, fargelegge og klippe, samt intellektuell stimulans gjennom filosofiske undringssamtaler.

Null mobbing i barnehagen vår!

«Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.» Rammeplanen kap. 3

«Mobbing er handlinger som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning.» Prof. Ingrid Lund

Den voksne tar ansvar og leser barns atferd, er varm, tilstedeværende og tydelig. Vi anerkjenner barns sårbarhet og følelser, og deres behov for å høre til i fellesskapet. Alle barn skal være inkludert og føle seg som en verdifull bidragsyter i fellesskapet.

For barna i barnehagen vår betyr dette at ALLE skal ha minst en venn og ALLE skal oppleve å være en del av fellesskapet.

Den gode barndom

Barnehagen skal bidra til at barna får en barndom preget av TRIVSEL, VENNSKAP OG LEK. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet skal ha **BARNETS BESTE** som grunnleggende hensyn, som et overordnet prinsipp. (Rammeplanen kap 1)

TILVENNING

Barn har behov for å knytte seg til en eller flere voksne når de skal etablere en trygghet i sin hverdag. Denne etablerte tryggheten vil i neste omgang fungere som en slags ladestasjon som barnet kan vende tilbake til når det utforsker sine omgivelser. Etter hvert som barnet blir trygg i sine omgivelser vil det stadig sjeldnere trenge denne voksenpersonen, eller denne ladestasjonen, i umiddelbar nærhet. Barnet finner også trygge holdepunkter i andre barn, voksne, rom, leker etc.

Hvorvidt et barn blir trygg og knytter seg til sine omgivelser i barnehagen er avgjørende for dets trivsel og utvikling. I Ånstad barnehage ser vi verdien av å prioritere å bruke god tid på tilvenning av både barn og voksne.

Mål:

- barn og foreldre har en trygg og god start i barnehagen
- barnet er trygg på de voksne og lar seg trøste
- foreldrene kjenner rutinene på avdelingen, kan navn på alle barna og tør å bry seg om og med alle sammen

Tiltak ved oppstart:

- foreldrene til stede sammen med barnet i ca tre dager ved oppstart
- personalet observerer hvordan barnet er vant med å bli stelt, kledd på, lekt med, vaner ved matbordet og legger rutiner ved at foreldrene gjør disse tingene de første dagene
- personalet overtar rutinene gradvis
- foreldrene deltar aktivt i praktiske oppgaver i barnehagen for å bli kjent med oss (og hverandre) mens vi blir kjent med barnet.
- om mulig har barnet litt kortere dager de påfølgende dagene (Det er fryktelig slitsomt og krevende å starte i en ny barnehage, mye og mange nye å forholde seg til)

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta.

Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet. (Rammeplanen kap 1.)

Mål:

- barnehagen skal bidra til at alle barn får utvikle seg i tråd med evner og interesser og utvikle forståelse for det samfunnet vi er en del av
- gutter og jenter har like muligheter og deltar i fellesskap i alle aktivitetene i barnehagen

Tiltak:

- barna opplever å bli hørt
- gutter og jenter har like muligheter og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktivitetene i barnehagen
- vi oppfordrer til lek på tvers av kjønn
- vi har lekemateriell som appellerer til begge kjønn og til allsidig lek
- voksne er gode rollemodeller og unnlater å benevne aktiviteter som spesielt for gutter eller - jenter

Barnehagene i Ibestad er opptatt av at alle barn skal ha like muligheter hvor individuelle interesser teller mer enn kjønn, alder eller andre faktorer. Barnehagen skal fremme likestilling, og menneskelig likeverd er en av grunnverdiene i barnehagen.

Alle barn skal få mulighet til å oppleve omsorg, lek og læring uansett funksjonsnivå, kjønn, alder eller sosioøkonomisk bakgrunn. I barnehagen vår er vi opptatt av å tilrettelegge for enkeltindivid og barnegruppen ut ifra hva barn viser interesse for. Personalet viser stort mangfold gjennom ulike kjønn, interesser og bakgrunn som representerer mangfoldet i samfunnet barna lever i og skal møte senere. Personalet skal være bevisst på språket som benyttes i barnehagen for å lære alle barn at de er like mye verdt, og at ingen faktorer styrer hva de skal leke med, snakke om og hvordan de skal tenke.

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

«Alle mennesker er unike» Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal sikre et livssynsmessig mangfold og ivareta religionsfrihet.

Mål:

- barna skal oppleve at det er mange måter å tenke, handle og leve på
- barna føler seg sett og anerkjent for den de er
- barna lærer om ulike verdier og livssyn

Tiltak:

- formidle fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn som er representert i barnegruppa
- utforske og undre seg sammen over ulike religiøse/livssynsmessige spørsmål sammen med barna
- markere merkedager og høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner/livssyn som er representert i barnegruppa

LEK og VENNSKAP

Å leke er en del av det å være barn. Leken har mange uttrykksformer og kan føre til forståelse og vennskap på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet. Å få delta i lek og få venner er grunnlaget for barns trivsel i barnehagen.

Personalet skal være tilgjengelig for barn ved å støtte, delta, inspirere og oppmuntre barna i deres lek slik at leken kan utvikles kreativt, gi gode opplevelser og forebygge konflikter.

Barnas lekemiljø skal være trygt og sikkert, men samtidig by på utfordringer - noe å strekke seg etter - som kan gi noen skrubbsår, men først og fremst stjerner i øynene ved å mestre.

Mål:

- barna kjenner til og tar i bruk lekemulighetene i barnehagen
- barna kjenner hensiktsmessige måter å komme med i lek på og er en populær lekekamerat
- barna løser små konflikter selv, er inkluderende og bruker språket i konfliktløsning framfor fysiske alternativer

- barna godtar positiv ledelse og lekealternativer framfor å forstyrre andres lek
- barna setter grenser for seg selv og aksepterer andres grenser

Tiltak: Personalet skal

- være bevisst på at det er vårt ansvar at barn leker, hvordan de leker og hva de leker
- sørge for at barna føler trygghet og at de så ofte som mulig får leke uforstyrret og har det de trenger i leken
- observere og kartlegge hvilke barn som til tider kan trenge ekstra hjelp og støtte
- kjenne ulike strategier og hjelpetiltak for barn som trenger det og kunne iverksette dem
- innrede slik at det inspirerer til allsidig lek
- sette i gang lek

«BARNES TRIVSEL – VOKSNES ANSVAR» (Udir.no Barnes trivsel – voksnes ansvar)

Hjem og barnehage må stå sammen om å skape et inkluderende miljø der det jobbes aktivt mot mobbing og/eller annen krenkende atferd.

De voksne må vise barna gjennom holdning og handling at vi bryr oss om hvordan de har det. Vi må gi klart uttrykk for hva slags oppførsel som aksepteres og hva som ikke aksepteres.

Mål:

- barna trives og har venner i barnehagen
- barna er inkluderende og viser omsorg for hverandre
- fravær av mobbing og annen krenkende adferd

Tiltak:

- hjelpe til med å utvikle vennsksrelasjoner
- hjelpe de barna som ikke klarer å danne vennskap selv
- forebygge, avdekke og stoppe krenkende atferd
- tema-arbeid om vennskap og deltakelse
- «Det er mitt valg»
- tverrfaglig samarbeid
- beredskapsplaner/handlingsplan mot mobbing/krenkende atferd

BARNEHAGEN SKAL FOREBYGGE MOBBING, MEN HVA ER MOBBING?

Mobbing blir definert ulikt, men noen av trekkene i ulike definisjoner er at det dreier seg om:

- Negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen.
- Den som blir utsatt for erting, plaging eller utestenging er en del av et fellesskap med en rolle vedkommende ikke har valgt selv.
- Det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg.
- Noen legger til at handlingene må ha en viss hyppighet og foregå over tid.

Mobbingen kan arte seg som fysisk/psykisk plaging, trakassering, trusler, erting, håning, negativ omtale / tiltale, utestenging og / eller ignorering over tid.

Det er ikke mobbing ved vilkårlig erting, enkelt episoder med konflikter eller slåssing, enkelt tilfeller av utestenging m.m. Dette er slikt som kan forekomme i barns lek, og som oftest ordnes dette opp i, etter hvert og uten problemer for noen av partene. Plaging over tid vil aldri ha noen som helst positiv effekt. Barn som blir plaget uten at noen griper inn, vil etter hvert oppleve seg selv som verdiløse og utvikle en lav selvfølelse. Og barn som er tilskuere til at jevnaldrende blir plaget systematisk uten at voksne griper inn, vil kunne miste både respekten for og tilliten til voksne. Ingen barn kan få lov til å plage andre systematisk. Barn flest opplever det som negativt at voksne lar andre barn ta makten på avdelingen; de oppleves ikke som "skikkelige voksne".

Dersom et lite barn er kommet inn i en negativ samspillsirkel, makter det ikke alene å bryte en slik ond sirkel. Også for voksne er det svært vanskelig å forandre et uheldig mønster på egen hånd. For små barn er det praktisk talt umulig å forstå årsakene til egne sosiale problemer og å kunne gjøre noe med dem. Voksne har ansvar for å oppdage og hjelpe til med å bryte slike onde sirkler.

LIVSMESTRING OG HELSE

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Barna må også ha mulighet til ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner

Mål:

- barna behersker grunnleggende bevegelsesmønstre som å gå, hoppe, løpe, hinke, klatre, balansere
- barna utvikler et godt og funksjonelt grep
- barna kan roe ned aktivitetsnivået og slappe av (sove for noen) i barnehagen
- barna kan og følger enkle regler for «bordskikk»
- barna lærer om egen hygiene

Tiltak:

- legge til rette for grovmotorisk aktivitet ute og inne
- bruke klatrevegg, balanseløyper, hinderløyper
- finmotoriske aktiviteter som øver pinsett- og blyantgrep - oppfordre til riktig grep
- påse at det er muligheter for ro og hvile ved å legge til rette for hvilestunder/små avbrekk i løpet av dagen
- dekke hyggelige matbord, gi tid og ro til måltidet
- oppmuntre barna til mest mulig selvstendighet oppfordre barna til å smake på forskjellig mat

Annerledeshet – toleranse og respekt

Det er skrevet mye god litteratur som tar for seg møter på tvers av kulturer. Humor er et godt hjelpemiddel for å se oss selv og våre fordommer. A.A. Milne har uttrykt noen tanker ang. fremmedfrykt gjennom bøkene om Ole Brum:

Kap 7 "Hvor Kengu og vesle KenguRu kommer til skogen og Nasse Nøff får et bad."

På sin sjarmerende måte beskriver Milne situasjonen når et fremmed og ukjent dyr, en kenguru, kommer til skogen og ingen helt vet hvor dyret kommer fra og hvorfor det er kommet dit:

"Det jeg ikke liker er dette," sa Sprett: "Her er vi - du, Brumm, og du, Nasse Nøff og jeg - og plutselig..." "og Tussi," sa Brumm. "Og Tussi- og så plutselig...", "og Ugla" sa Brumm. "Og Ugla - og så aldeles plutselig-", Ja og Tussi", sa Brum. "Nå holdt jeg på å glemme ham igjen." "Her - er - vi," sa Sprett meget langsomt og tydelig, "alle - sammen, og så plutselig våkner vi en morgen, og hva finner vi? Vi finner et fremmed dyr midt i blant oss. Et dyr vi aldri har hørt så mye som et ord om før. Et dyr som bærer familien med seg i lommen! Tenk om jeg skulle bære familien min med meg i lommen, hvor mange lommer måtte jeg ikke ha da?" "Seksten" sa Nøff. "Er det ikke sytten, da?" sa Sprett. "Og enda måtte jeg ha en til lometørkleet - det blir atten! Atten lommer å lete i! Det har jeg ikke tid til."

